

Nr 230

Av herr **Schött m. fl.**, *angående förvärvsavdraget för gift kvinna, m. m.*

(Lika lydande med motion nr 275 i Andra kammaren)

Gift kvinna med inkomst av rörelse eller eget arbete är enligt gällande bestämmelser berättigad till ett avdrag på 300 kr. Har hon hemmavarande barn under 16 år, får hon dessutom utan särskild prövning dra av 20 % av inkomsten, sammanlagt med bottenavdraget på 300 kr. dock högst 2 000 kr.

Detta s. k. förvärvsavdrag är att betrakta såsom ett omkostnadsavdrag. Hustrun kan inte skaffa sig förvärvsarbete utom hemmet utan att vidtaga åtgärder för barnens omhänderthavande. Kostnaderna härför blir då att jämställa med kostnader för intäktens förvärvande.

Från dessa utgångspunkter bör förvärvsavdraget betraktas. I och för sig borde förvärvsarbetande gift kvinna med barn då medges rätt att åtnjuta avdrag för sina verkliga kostnader för barnens omhänderthavande. Uppenbarligen skulle det emellertid ställa sig mycket besvärligt och tidsödande för taxeringsmyndigheterna att i samtliga de fall det här är fråga om ingå på en bedömning av storleken av de verkliga kostnaderna för barnen på grund av moderns frånvaro från hemmet. Där hemhjälp anlitas måste t. ex. kontrolleras, huruvida denna icke avsåg även annat än de nödiga kostnaderna för barnens omhänderthavande. Det synes oss som om komplikationerna här skulle bli alltför stora. Oavsett att från principiell synpunkt berättigad kritik kan riktas mot det nuvarande schablonmässiga systemet, finner vi oss därför inte kunna förorda en fullständig övergång till avdragsrätt på grundval av de verkliga kostnaderna.

Förvärvsavdraget når nu sitt maximum vid en hustruinkomst på 8 500 kronor. Det anses sålunda att hon då är sysselsatt utom hemmet under hela året. Med gällande kostnader för anskaffande av hjälp i hemmet är det uppenbarligen otillräckligt med 2 000 kr. för år, även om sådan hjälp avser det minsta möjliga. Också för det fall att modern på annat sätt ordnar för tillsyn av barnet, torde man kunna utgå från att kostnaderna ofta blir högre än 2 000 kr. Med hänsyn härtill vill vi förorda en höjning av maximibeloppet för avdrag utan särskild prövning från 2 000 till 3 000 kr.

Om man sålunda tillämpar en schablonregel för flertalet förvärvsarbetande mödrar, bör prövning kunna företagas för de fall som återstår och där kostnaderna kan vara högre än 3 000 kr. Vi föreslår, att hustru som kan

styrka att hon haft högre kostnader än 3 000 kr. skall få avdrag härför, dock med samma begränsning som för underliggande inkomster, nämligen inom ramen för 20 % av hennes inkomst.

Där s. k. faktisk samtaxering förekommer, dvs. där hustrun biträder mannen i dennes förvärvsverksamhet, erhåller han avdrag med 300 kr. De förvärvskällor det här gäller är inkomst av jordbruksfastighet och inkomst av rörelse. Avdraget blir icke högre för det fall att minderåriga barn finnes i familjen.

I och för sig är det otillfredsställande att avdragets storlek skall vara beroende av vem av makarna som formellt driver verksamheten. Om t. ex. en hustru biträder mannen i dennes affär, kan uppenbarligen de härav föranledda kostnaderna för barnens omhänderthavande bli lika stora som om hon själv driver denna rörelse utanför hemmet. Å andra sidan torde man inte här kunna tillämpa någon schablonmetod. Vi föreslår därför, att förvärvsavdraget vid faktisk samtaxering skall, där minderåriga barn finnes, kunna utgå med högre belopp än 300 kr. Villkoret härför bör vara att det kan styrkas att hustruns kostnader för barnens omhänderthavande överstigit nämnda belopp. Avdrag bör då få åtnjutas för de verkliga kostnaderna, dock även här inom ramen för 20 % av värdet av hustruns arbete. En uppskattning av detta värde måste alltså ske.

Såsom framgår av det föregående åtnjuter gift kvinna med minderåriga barn, vilken haft inkomst av jordbruksfastighet, icke det förhöjda förvärvsavdraget. Anledningen härtill torde bl. a. vara att jordbruksarbetet har en närmare lokal anknytning till hemmet än förvärvsarbete i övrigt. Detta bör emellertid inte hindra att sådan hustru får högre avdrag än 300 kr., därest hon kan styrka att hennes verkliga kostnader för barnens omhänderthavande under tid då hon är sysselsatt i jordbruket varit större än nämnda belopp. Vi föreslår att samma system tillämpas här som vid faktisk samtaxering.

Eftersom förvärvsavdraget enligt vår mening utgör ett omkostnadsavdrag, sammanhängande med förekomsten av minderåriga barn, bör rätten till förvärvsavdrag inte vara beroende av huruvida den förvärvsarbetande modern är gift eller ensam har att sörja för sig och barn. Denna synpunkt kan för närvarande anses beaktad genom att ensam barnförsörjare åtnjuter dubbelt ortsavdrag. Den metod som här tillämpas kan sägas bygga på den förutsättningen att de ensamma mödrarna alltid har förvärvsarbete under hela året och därför bör åtnjuta maximalt avdrag. Med vår utgångspunkt om en höjning av avdragets maximum till 3 000 kr. och samtidigt ett införande av möjlighet att efter särskild prövning få än högre förvärvsavdrag är den nuvarande metoden emellertid inte tillräcklig för att ge ensamma mödrar jämbördiga villkor med förvärvsarbetande hustrur. En förbätt-

ring för de ensamma mödrarna bör därför genomföras. Vi förordar här en utredning.

Vi vill här även beröra en annan fråga avseende de ensamma mödrarna. För närvarande erhåller ensam barnförsörjande ortsavdrag såsom för gift och beskattas enligt skalan för gift skattskyldig. När barnet fyller 16 år inträder en plötslig och mycket kännbar försämring. De tidigare skatteförmånerna faller bort, samtidigt som även barnbidraget upphör att utgå. För att få övergången mjukare för dessa skattskyldiga föreslår vi, att de skall beskattas enligt den för gifta gällande skalan intill dess barnet fyllt 19 år, såvitt barnet inte för beskattningsåret påföres egen skatt. Med hänsyn till att det här gäller en grupp skattskyldiga som i allmänhet befinner sig i en synnerligen besvärlig situation och med tanke bl. a. på den höjning av levnadskostnaderna som förorsakats dem av höjningen fr. o. m. den 1 januari i år av omsen bör även övervägas att låta den nuvarande gränsen för barnets ålder — 16 år — för bibehållande av det högre ortsavdraget flyttas högre upp. Vi föreslår att denna fråga närmare utredes.

De förslag vi ovan lagt fram syftar till att ernå en rättvisare beskattning av förvärvsarbetande kvinnor med minderåriga barn. Effekten av våra förslag skulle emellertid även bli produktionsfrämjande. I den mån skatten lättas måste nämligen benägenheten hos gifta kvinnor att taga förvärvsarbete bli större. I annat sammanhang har från vårt håll framlagts förslag om ändringar i skatteskalorna, som skulle innebära att tudelningsprincipen reellt sett bleve gällande väsentligt högre upp i inkomstskalan än enligt gällande ordning. Med våra skatteförslag skulle det alltså bli mer lönande att arbeta. På grund härav skulle det inkomstbortfall för staten som vårt förslag rörande förvärvsavdraget kan beräknas medföra icke bli så stort som vid en rent statistisk uträkning. Även bortsett härifrån och alltså sett på kort sikt har förslaget inga betänkliga statsfinansiella konsekvenser. För statens del torde inkomstbortfallet när reformen når sin fulla verkan icke överstiga 10 milj. kronor per år.

Åberopande det anförda hemställer vi,
att riksdagen måtte

1) dels besluta,

att förvärvsavdragets maximum skall höjas från 2 000 till 3 000 kr. med rätt för hustru som kan styrka högre kostnader för barnens omhänderthavande än 3 000 kr. att inom ramen för 20 % av inkomsten få avdrag härför, samt att förvärvsavdraget för gift kvinna som haft inkomst av jordbruksfastighet liksom avdraget vid s.k. faktisk samtaxering skall, där hustrun haft hemmavarande barn under 16 år och styrkta kostnader för barnens omhändertha-

vande som överstiger 300 kronor, medges för de verkliga kostnaderna, dock högst med 20 procent av det värde vartill hustruns arbete uppskattas,

dels ock hemställa om utredning avseende möjligheterna att ge motsvarande förbättringar åt ensamma barnförsörjare,

samt på grund härav

a) antaga följande

Förslag

till

lag om ändrad lydelse av 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Härigenom förordnas, att 46 § 3 mom. kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

46 §.

3 mom. Har gift kvinna haft inkomst av rörelse, vari hon varit verksam i ej blott ringa omfattning, eller inkomst av eget arbete, må hon åtnjuta avdrag med 300 kronor. Har hon haft hemmavarande barn under 16 år, må hon därjämte utan särskild prövning åtnjuta avdrag med 20 procent av nämnda inkomst, sammanlagt dock högst med 3 000 kronor. Kan hustrun styrka, att hennes verkliga kostnader för barnens omhänderhavande överstigit 3 000 kronor, må hon åtnjuta avdrag för dessa kostnader intill ett belopp motsvarande 20 procent av inkomsten. Har gift kvinna haft inkomst av jordbruksfastighet och har hon utfört arbete i förvärvskällan till minst 300 kronors värde, må hon åtnjuta avdrag enligt vad som sägs i nästa stycke beträffande mannen.

Har gift man haft inkomst av jordbruksfastighet eller rörelse och har hustrun utfört arbete i förvärvskällan till ett värde av minst 300 kronor, må mannen åtnjuta avdrag med nämnda belopp. Har hustrun haft hemmavarande barn under 16 år och kan det styrkas, att de verkliga kostnaderna för barnens omhänderhavande överstigit 300 kronor, må mannen åtnjuta avdrag för dessa kostnader, dock högst med ett belopp motsvarande 20 procent av det värde vartill hustruns arbete uppskattas.

Avdrag enligt detta moment må åtnjutas endast om makarna levt tillsammans och den till avdrag berättigade maken under större delen av beskattningsåret varit här i riket bosatt. Avdraget må, där hustrun ej haft hemmavarande barn under 16 år, icke för makarna tillsammans överstiga 300. Har hustrun haft hemmavarande barn, må avdraget icke utan prövning överstiga 3 000 kronor. Där avdraget beräknas med hänsyn till de verkliga kost-

naderna för barnens omhändertagande, må de för makarna tillsammans icke överstiga dessa kostnader.

Avdrag enligt — — — sagda kommun.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1963; dock att äldre bestämmelser fortfarande skola gälla i fråga om 1963 års taxering samt i fråga om efter-taxering för år 1963 eller tidigare år.

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte företaga en skyndsamt utredning rörande möjligheterna att bereda ensam barnförsörjare samma rätt som gifta förvärvsarbetande kvinna att åtnjuta skattelättnad för sina kostnader för barnens omhändertagande samt förelägga riksdagen förslag i anledning härav;

2) dels besluta, att ensam barnförsörjare skall, även sedan yngsta barnet fyllt 16 år, beskattas enligt den för gifta gällande skatteskalen intill dess barnet fyllt 19 år, såvitt barnet ej har egen inkomst för vilken det får betala skatt,

dels ock hemställa om utredning avseende en höjning av den åldersgräns för ensam barnförsörjares barn intill vilken dubbelt Ortsavdrag medges,

samt på grund härav

a) antaga följande

Förslag

till

förordning angående ändring i förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt.

Härigenom förordnas, att i 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt skall omedelbart efter andra stycket infogas ett nytt stycke av följande lydelse.

Vad i nästföregående stycke sägs skall jämväl gälla för gift skattskyldig, som under beskattningsåret icke levtt tillsammans med andra maken, och för ogift skattskyldig (varmed jämställs änka, änklings eller frånskild), under förutsättning att han haft hemmavarande barn, vilket fyllt 16 år men ej 19 år och vilket icke för beskattningsåret påföres skatt på grund av taxering till statlig eller kommunal inkomstskatt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1963.

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning om höjning av gränsen för barnets ålder för bibehållande av det högre ortsavdraget vad gäller ensam barnförsörjares inkomstbeskattning.

Stockholm den 25 januari 1962

Arvid Enarsson

Ragnar Sveningsson

Lars Schött

Rolf Kaijser

Nr 231

Av herr **Svedberg, Lage, m. fl.**, om utredning angående olje-handeln.

(Lika lydande med motion nr 281 i Andra kammaren)

Riksdagen beslutade under höstsessionen 1961 att fastställa ett enhetligt ortsavdrag. Därmed togs ett steg på vägen mot utjämning av de ekonomiska villkoren mellan olika delar av vårt land. Det finns emellertid även andra avseenden i vilka ett jämnare kostnadsförhållande är påkallat. I synnerhet gäller detta övre Norrland. Exempel på orsaker till merkostnader för Norrland i jämförelse med andra delar av vårt land är de stora avstånden, högre fraktkostnader och det hårda klimatet som medför kortare seglingstid för sjöfarten. Detta medför högre konsumentpriser än i landet i övrigt. Ett område där detta förhållande är mycket kännbart är bränn- och motoroljorna.

På grund av skogsprodukternas stigande användbarhet för andra ändamål kommer ved i allt mindre utsträckning till användning som bränsle för de större förbrukarna. Brännoljan har fått ersätta både veden och kolet som bränsle. Därför kan också en väldig stegring av oljeförbrukningen noteras. Härtill kommer att den fortgående ökningen av bilbeståndet stegrar bensinåtgången. Förbrukningen av oljor och bensin i hela landet torde nu beräknas överstiga 13 miljoner kubikmeter per år.

Som en följd av den markanta skillnaden i olje- och bensinpriserna mellan norra och södra delarna av landet börjar industrierna i norr — även de mindre företagen — flytta söderut. Detta kommer att i en nära framtid innebära att på grund av den ökade folkutflyttningen kommunernas skattekraft blir mindre och mindre. Åldringsvården, för att ta ett exempel, blir alltmer betungande.

Bränsleomkostnaderna är av väsentlig betydelse för ett företag. Det torde därför vara ett allmänt konsumentintresse att priserna på flytande bränsle blir föremål för utjämning. Då man i en mindre by, där genomfartsvägar korsar varandra, kan få se fyra bensinstationer tillhörande lika många